

חתם סופר: השמחה בל"ג בעומר על התחלת ירידת המן רנא

בעומר: "ואין הקב"ה משהה לצדיקים בצרה יותר מג' ימים, וירד המן בי"ח שהוא ל"ג בעומר", כוונתו על המכואר במדרש (אסתר ט ב):

"ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות. לעולם אין ישראל נתונים בצרה יותר מג' ימים, שהרי באברהם כתיב (בראשית כב ד) ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק. השבטים (שם מב יז) ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים.

יונה שנאמר (יונה ב א) ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות. והמתים אינן חיים אלא לשלשת ימים, שנאמר (הושע ו ב) ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, וגם הנס הזה נעשה בסוף שלשה ימים להענייתם, הדא הוא דכתיב ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות".

ונראה ללמוד הטעם על המספר של שלשה ימים ממשנתו הטהורה של הרה"ק מראפשיץ זי"ע (פורים), שביאר הטעם שציוותה אסתר על כל היהודים הנמצאים בשושן לצום שלשת ימים לילה ויום, כדי להמתיק מדת הדין שהיתה מתוחה על ישראל על שנהנו מסעודתו של אותו רשע, כי בשלשת ימים לילה ויום יש ע"ב שעות כמנין חס"ד. וזהו שאמרה: "ובכן אבוא אל המלך" - בכ"ן בגימטריא חס"ד, על ידי הצום שלשת ימים שהם ע"ב שעות, אוכל לבוא אל המלך לעורר מדת החסד לפניו משורת הדין עכדה"ק.

לכן סובר המדרש שגם כאן אחרי שפסקה להם החוררה שהוציאו ממצרים בט"ו באייר שחל בשבת, המתינו ישראל שלשת ימים בלא אוכל עד שהתחילו להתלונן

וקשה לומר שכל ישראל התלוננו מיד באותו יום, כי מאחר שהיה להם שיירי מצה עד ט"ו באייר, וכבר ראו הנסים הגדולים שעשה עמהם משה ביציאת מצרים, לא היו מתלוננים מיד לפני שעברו יום או יומיים בלא אוכל, ומאחר שאינו מפורש כמה ימים עברו עליהם בלא אוכל, הרי ידענו כלל גדול (הוריות ו:): "ילמוד סתום מן המפורש".

והנה כמה פסוקים לפני זה מיד אחרי הנס של קריעת ים סוף כתוב גם כן "וילונו", שהתלוננו העם על משה על שלא היה להם מים לשתות (שמות טו ב): "ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור, וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה, וילונו העם על משה לאמר מה נשתה, ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו".

מבואר מזה שהלכו שלשת ימים בלא מים עד שהתחילו להתלונן, ולפי זה ילמוד סתום מן המפורש בבחינת גזירה שוה שאצל שניהם נאמר "וילונו", שגם כאן הלכו שלשה ימים בלי לחם עד שהתחילו להתלונן. וזה מדוקדק בלשון המדרש שהביא החתם סופר: "הלכו ג' ימים בלא לחם", שהוא כעין הלשון שנאמר בתלונתם על המים: "וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים".

אוצר החכמה

[ה]

"לעולם אין ישראל

נתונים בצרה יותר מג' ימים"

והנה מה שכתב החתם סופר ב"תורת משה" הנ"ל בדרוש ליום ל"ב

מדוע ל"ג בעומר הוא יום שמחתו של רשב"י, כי ביום זה התחיל הקב"ה להוריד לישראל מן במדבר. ולפי מה שיתבאר לפנינו ענין ירידת המן לישראל הוא בבחינת תורת הנסתר.

ועל זה נאמר (שמות טז ד): "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא". והענין בזה על פי המבואר בזהר הקדוש (פרשת ויחי רמז): "לקטו לחם משנה (שמות טז כב), מאי לחם משנה, אלא תרי לחם - לחם מן השמים ולחם מן הארץ".

ונראה לבאר הענין בזה כי "לחם מן הארץ", הוא רמז על תורת הנגלה התלויה בעמלו של אדם בארץ, כמו ששינונו בגמרא (מגילה ו): "אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן". אבל "לחם מן השמים" היא תורת הנסתר, שהקב"ה משפיע אותה מן השמים רק לאותם הראויים לכך, כמו שכתוב (תהלים כה יד): "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם".

וזוהו שאמר הקב"ה אל משה: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", שהיא תורת הנסתר, "ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא" - "בתורתי" דייקא, תורת הנסתר שהקב"ה עוסק בה בשמים, כמו שכתב מהרש"ו בהקדמתו המפורסמת ל"שער ההקדמות" שנדפסה ב"עץ חיים" (דף א טז ג ד"ה ואמנם בעולם):

"ואמנם בעולם האצילות אשר שם הקב"ה יושב ועוסק בתורה, כנזכר במדרשי רבותינו ז"ל... אמנם

ביום השלישי שהיה ביום ב' בשבוע, ומאחר כי לעולם: "אין ישראל נתונין בצרה יותר מג' ימים", התחיל הקב"ה להוריד להם את המן למחרתו ביום ג' י"ח באייר שהוא ל"ג בעומר.

והזמין הקב"ה לידנו רמז נכבד למצוא סימוכין לדברי ה"חתם סופר", כי בכל פרשת המן החל מהפסוק הראשון (שמות טז ד): "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", עד הפסוק האחרון (שם שם לו): "והעומר עשירית האיפה הוא", ישנם ל"ג פסוקים לא פחות ולא יותר, רמז על המן שירד בל"ג בעומר, אוצר החכמה

[1]

"לחם מן השמים"

הוא רמז על תורת הנסתר

רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך, מאן מלכא רבנן מרן ה"חתם סופר", כי בגודל השגתו וענוותנותו הסתיר בתוך דבריו לפתוח לנו שער אורה לבאר את דברי רבינו האריז"ל, כפי שהעיד מהרש"ו תלמידו ב"שער הכונות" (ספירת העומר דודש יב דף פו:), כי רשב"י נתגלה אליו בהקיץ בל"ג בעומר על ציונו הקדוש, ואמר לו כי ל"ג בעומר הוא יום שמחתו, ובלשון קדשו:

"אמר לי מורי ז"ל כי ראה בהקיץ את רשב"י ע"ה, ואמר לו אמור אל האיש הזה אברהם הלוי, כי למה אומר נחם ביום שמחתנו". אה"ח 1234567

ולא ביאר כלל מדוע ל"ג בעומר הוא יום שמחתו של רשב"י, [כבר הבאנו במאמרים הקודמים כמה טעמים על כך]. והנה בא ה"חתם סופר" ופתח לנו שער חדש לבאר את דברי האריז"ל,

חתם סופר: השמחה בל"ג בעומר על התחלת ירידת המן

ואתה תשמע השמים". הרי לנו דברים ברורים כי "לחם מן השמים" היא תורת הנסתר אשר מקומה בתפארת דאצילות, לכן שמח רשב"י בעל תורת הסוד בל"ג בעומר, ביום שהתחיל הקב"ה להוריד לישראל לחם מן השמים.

[ת]

דברים ברורים בזהר הקדוש
כי תורת רשב"י היא בבחינת מן

והנה מצאתי מרגניתא טבא ראה ברורה, כי תורת הנסתר של הרשב"י היא בבחינת מן היורד מן השמים בזהר הקדוש (פרשת ויחי ר"ז). בענין החלום של רבי יהודה כי רשב"י נסתלק לחיי העולם הבא:

"יומא חד אדמוך [רבי יהודה] תחות אילנא חד, וחמא בחלמא ארבע גדפין מתתקנין, וסליק רבי שמעון עליהו וספר תורה עמיה, ולא שביק כל ספרי רזין ואגדתא דלא סליק בהדיה, וסליק ליה לרקיעא, וחמא דמתכסיא מעינא ולא אתגליא. כד אתער אמר ודאי מדשכיב רבי שמעון חכמה אסתלקת, וי לדרא דהאי אבנא טבא דהו מתחזן מיניה, וסמכין עליה עילאין ותתאין אתאביד מנייהו.

אתא לגביה דרבי אבא סח ליה, סליק רבי אבא ידי על רישיה ובכה ואמר, רבי שמעון ריחייא דטחנין מניה מנא טבא כל יומא ולקטין ליה, כמה דכתיב (במדבר יא לב) הממעיט אסף עשרה חמרים, והשתא ריחייא ומנא אסתלקו, ולא אשתאר בעלמא מיניה בר כמה, דכתיב (שמות טו לג) קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת, ואילו באתגליא לא

שעשועות של הקב"ה בתורה, והיותו בורא בה את העולמו, היתה בהיותו עוסק בתורה בבחינת הנשמה הפנימית שבה, הנקרא רוי תורה, הנקרא מעשה מרכבת, היא חכמת הקבלה".

אוצר החכמה

[ז]

"לחם מן השמים"

הוא תפארת דאצילות

ועתה בא וראה כי גם בפנימיות החכמה מצינו סימוכין לרעיון נשגב זה כי "לחם מן השמים" רומז על תורת הנסתר, על פי המבואר ב"שער הגלגולים" (סוף הקדמה יז) כי תורת הסוד הוא בתפארת דאצילות: "ומי שלא עסק בסודות התורה פוגם בתפארת שבאצילות". וזהו השורש לתפלה קודם לימוד קבלה הנדפס ב"עץ חיים" לפני שער הכללים: "הריני לומד בספר קבלה פלוני שהוא כנגד תפארת דו"א בעולם האצילות". עוד זאת נקדים מאמר הזהר הקדוש (פרשת בשלח סא:):

"בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים עאלו בנהמא דאקרי מצה, והשתא זכו ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר מאתר עלאה, דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ממש".

ובתרגום ללשון קודש:

"בתחילה כשיצאו ישראל ממצרים נכנסו לאכול לחם הנקרא מצה, ועתה זכו ונכנסו לאכול לחם אחר חשוב יותר ממקום עליון, דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ודאי".

ופירש הגה"ק החיד"א ב"נצוצי אורות" בגליון הזוה"ק (אות ב) כי תחילה אכלו מצה שהיא בבחינת מלכות: "והשתא זכו לחם מן השמים תפארת בסוד

[ט]

דורו של רשב"י במדרגת
דור דעה של דור המדבר

ונראה להביא עוד ראיה ברורה לכך, ממה שמשוה הזוהר הקדוש דורו של רשב"י לדור המדבר, שלא יהיו כשני הדורות הללו עד שיבוא מלך המשיח, כי בזוהר הקדוש (פרשת שלח קסח:) מצינו דברים מופלגים במעלות דור המדבר:

"ודאי קוב"ה בעי לאשתבחא בתושבחתא דדרא דמדברא, דלא הוה בעלמא דרא עלאה כדרא דא, ולא יהא עד דייתי מלכא משיחא". פירוש: "ודאי הקב"ה רוצה להשתבח בשבח דור המדבר, שלא היה בעולם דור עליון כדור זה, ולא יהיה עד שיבוא מלך המשיח".

ואילו בזוהר הקדוש (פרשת שלח קנט.) אמרו כן על דורו של רשב"י:

"תא חזי, לית רשו לבני עלמא למימר מלין סתימין ולפרשא לון, בר בוצינא קדישא רבי שמעון, דהא קוב"ה אסתכם על ידוי, ובגין דדרא דיליה רשימא הוא לעילא ותתא, ועל דא מלין אתמרו באתגליא על ידוי, ולא יהא דרא כדרא דא דאיהו שארי בגויה עד דייתי מלכא משיחא".

פירוש: "בא וראה אין רשות לבני העולם לומר דברים סתומים ולפרש אותם, זולת המאור הקדוש רבי שמעון, שהרי הקב"ה הסכים על ידו, ומשום שהדור שלו מצויין הוא למעלה ומטה, ועל כן דברים נאמרו בגלוי על ידו, ולא יהיה דור כדור זה שהוא שורה בתוכו עד שיבוא מלך המשיח".

הרי מבואר מדברי הזוהר שמשוה בין דור המדבר לדורו של רשב"י, שלא יהיו

כתיב אלא למשמרת לאצנעותא, השתא מאן יכיל לגלאה רזין ומאן ינדע לון".

ובתרגום ללשון קודש:

"יום אחד נרדם [רבי יהודה] תחת עץ אחד, וראה בחלומו ארבע כנפים מתקונות, ועלה רבי שמעון עליהן וספר תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי סודות ואגדות שלא העלה אותם אתו, והעלה אותם לרקיע, וראה שמתכסה מהעין ואינו מתגלה. כאשר התעורר אמר, ודאי משמת רבי שמעון החכמה נסתלקה. אוי לדור שאותה אבן טובה שהיו רואים ממנה, וסומכים עליה עליונים ותחתונים נאבדה מהם.

בא [רבי יהודה] אצל רבי אבא סיפר לו [את החלום], העלה רבי אבא ידיו על ראשו ובכה ואמר, רבי שמעון ריחיים שטחנו ממנו מן טוב כל יום ולוקטים אותו, כמו שכתוב הממעיט אסף עשרה חמרים, ועכשיו הריחיים והמן הסתלקו, ולא נשאר בעולם ממנו זולת כמה, שכתוב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת. ואילו בגלוי לא כתוב אלא למשמרת להצניעו, עתה מי יכול לגלות סודות ומי ידע אותם".

הרי לנו דברים ברורים ונהירים, כי תורתו של רשב"י היא בבחינת מן היוורד מן השמים, ומה שנשאר לדורות עולם מתורת הנסתר שלו הוא בבחינת "צנצנת אחת" משמרת לדורות עולם. הנה כי כן מבואר היטב הקשר הנפלא בין ירידת המן בח"י אייר בל"ג בעומר, להתגלות תורת הנסתר ביום זה, על ידי שנתן רשב"י רשות לרבי אבא לכתוב את הזוהר בל"ג בעומר, שהרי לפי המבואר זו היא צנצנת המן שגנו רשב"י למשמרת לדורות עולם.

באר וענן ומן, באר בזכות מרים, עמוד
ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה".

וכבר הבאנו כמה פעמים מדברי האריז"ל
ב"ליקוטי ש"ס" (מסכת שבת):

"דע כי הרשב"י עליו השלום היה
ניצוץ ממש רבינו ע"ה, וכמו שמש
ברח מפני חרב פרעה והשיג שלימותו
שם במדבר, כך הרשב"י ברח מפני
הקיסר והשיג שלימותו שם במערה
המדברה בלוד".

נפלא לצרף בזה מה שכתב מרן החתם
סופר ב"תורת משה" השלם (סוף
ספר דברים) בדרשה ביום ל"ב בעומר לפני
בני חבירא קדישא (דף קצב.): "ל"ג
בעמ"ר בגימטריא מש"ה שהוא עמוד
התורה". נמצא לפי זה כי כמו שירד
לישראל "לחם מן השמים" במדבר בזכות
משה, כך נתגלו סודות התורה שהם
בבחינת "לחם מן השמים" בזכות רשב"י
ניצוץ משה.

ויש להוסיף תבלין לרמזו בכתוב, ירידת
המן במדבר למשה וירידת המן
לרשב"י ניצוץ משה בל"ג בעומר: "ויאמר
ה' אל משה - מש"ה בגימטריא ל"ג
בעמ"ר שאז התחיל המן לרדת, "הנני
ממטיר לכם לחם מן השמים". ידוע מה
שפירש רש"י (בראשית א ח) כי שמי"ם הוא
צירוף של אש ומים.

והנה התורה נמשלה למים כמבואר
בגמרא (תענית ז א): "למה נמשלו
דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה א) הוי
כל צמא לכו למים, לומר לך, מה מים
מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך,
אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי
שדעתו שפלה". וכן נמשלה לאש כמו
שכתוב (ירמיה כג כט): "הלא כה דברי

כדורות הללו עד שיבוא מלך המשיח,
וצריך ביאור מהו הקשר בין שני דורות
הללו. אך לפי האמור כי תורת הנסתר של
רשב"י היא בבחינת "לחם מן השמים",
הרי יש לנו קשר ברור בין שני דורות
הללו, כי כמו שדור המדבר זכו לקבל
"לחם מן השמים" ועל ידי זה נודרכו
מאד, כן דורו של רשב"י שזכו לקבל ממנו
תורת הַנְסֵתֶר שהיא בבחינת "לחם מן
השמים", נודרכו מאד מתורתו של רשב"י.

לכן יפה אמרו על שני דורות הללו, שלא
יהיו כמותם עד שיבוא מלך המשיח,
כי על הדור של מלך המשיח מצינו
במדרש (ויק"ר יג ג): "אמר הקב"ה תורה
חדשה מאתי תצא". כי אז יגלה הקב"ה
לישראל כל גנוי התורה בבחינת "לחם מן
השמים" שעדיין לא נתגלו בעולם הזה.
הנה כי כן ירווח לנו להבין דברי ה"חתם
סופר" על היום טוב של ל"ג בעומר,
משום שהמן התחיל לרדת בו לדור
המדבר, ולפי המבואר הרי זה מתאים למה
שהשאר רשב"י תורת הנסתר בבחינת
צנצנת המן לדורות עולם.

אוצר החכמה [יז]

"לחם מן השמים" בזכות משה
ובזכות רשב"י ניצוץ משה

ועתה בא וראה מה שמצינו קשר נפלא
בין המן "לחם מן השמים"
שהוריד הקב"ה לדור המדבר, ובין סודות
התורה שגילה רשב"י לבני דורו, על פי
הידוע כי המן ירד לישראל במדבר
בזכות משה רבינו, כמו ששנינו בגמרא
(תענית ט):

"שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל,
אלו הן משה ואהרן ומרים, ושלש
מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן

מאמר נפלא ונורא של רשב"י במכילתא פרשת בשלח על הפסוק (שמות יג יז):

"ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, לא הביאן הקב"ה דרך פשוטה לארץ ישראל אלא דרך המדבר, אמר הקב"ה אם אני מביא עבשיו את ישראל לארץ מיד, מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והן בטלים מן התורה, אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה, שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נכללת בגופן. מכאן היה רבי שמעון אומר, לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן, ושניים להם אוכלי תרומה".

הרי לנו מתורתו של רשב"י דבר מבהיל על הרעיון, הקב"ה סיבב בכוונה תחילה את כלל ישראל ארבעים שנה במדבר שממה, כדי שלא יבואו מיד לארץ ישראל ששם יהיה כל אחד עסוק בשדהו ובכרמו. ויש לומר כי רשב"י אויל בזה לשיטתו בגמרא (ברכות לה:):

"רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן שנאמר ואספת דגנך".

נמצא לפי זה כי ענין ירידת המן במדבר ארבעים שנה, הוא כדי שיעסקו בתורה ויעבדו את ה' בשיטתו של רשב"י, כי לא היו צריכים לעסוק כלל בעניני העולם הזה, אלא ירד להם לחם מן השמים כדי שיהיו פנויים לעסוק בתורה.

כאש נאום ה"י. ויש לומר כי "מים" הם רמז על תורת הנגלה, שמניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך לכל אחד ואחד מישראל, לעומת זה "אש" שעולה רק כלפי מעלה, היא רמז על תורת הנסתר שהיא עולה רק לבני עליה הראויים לכך.

לכן משה רבינו שנתן תורת הנגלה לישראל נקרא משה ככתוב (שמות ב י): "ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו", שהיא תורת הנגלה בבחינת "מים". אבל רשב"י ניצוץ משה נקרא בזוהר הקדוש פעמים אין ספור: "בוצינא קדישא", שפירושו המאור הקדוש בבחינת אש שעולה למעלה, כי הוא לימד את ישראל תורת הנסתר שכל כולה בגבהי מרוקנים.

אוצר החכמה

וזהו שביאר ה"בני יששכר" (אייר מאמר ג אות ג) מנהג ישראל להדליק נרות ומאורות של אש בל"ג בעומר יומא דהילולא, כנגד תורת הנסתר שהיא בבחינת אש של מעלה. הנה כי כן זהו שאמר הקב"ה למשה: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", כי בחינה זו של ירידת המן למשה בדור המדבר ולרשב"י ניצוץ משה בדורו, היא בבחינת שמי"ם - אש ומים נסתר ונגלה.

[יא]

רשב"י לשיטתו: "לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן"

חשבתי דרכי ואשיבה לבאר הקשר הנפלא בין דור המדבר לדורו של רשב"י, אשר לפי המבואר זכו שניהם לקבל "לחם מן השמים". זאת ועוד, שעל שני דורות הללו אמרו בזוהר הקדוש שלא יהיו דורות כאלו עד ביאת המשיח. נקדים מה שמצינו

חתם סופר: השמחה בל"ג בעומר על התחלת ירידת המן

רנז

שיש לו ארבעה וחמשה בנים, היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר, ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולם מכוונים את לבם לאביהן שבשמים".

ומה נפלאים הם דברי הגר"א מווילנא זי"ע על מה שכתבו הטור והמחבר (אור"ח סימן א סעיף ה): "טוב לומר פרשת העקדה ופרשת המן". ומבאר בביאור הגר"א הטעם לכך, כדי לחזק את בטחונו בה' שאם נעסוק בתורה יפרנס אותנו הקב"ה כמו שפרנס את אבותינו במדבר, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ופרשת המן. בפרק בתרא דיומא שאלו את רשב"י כו'... ובמכילתא ל"ד ב' שבשעה שאמר ירמיה לישראל, מפני מה אין אתם עוסקים בתורה, אמרו לו במה נתפרנס, הוציא להם צלוחית של מן, אמר להם (ירמיה ב לא) הדור אתם ראו דבר ה', אבותיכם שהיו עוסקים בתורה ראו במה נתפרנסו, אף אתם אם תעסקו בתורה הקב"ה מפרנסכם מזה".

[ג]

בל"ג בעומר מתגלה שם כד"ט
שם הבטחון בגימטריא ל"ג

והנה מבואר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (דיושי ספירת העומר דרוש יב) הטעם שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות דוקא ביום ל"ג בעומר, כי בימי הספירה שולטים הדינים משם אלקים, אבל בל"ג בעומר נתגלה שם הבטחון כד"ט שעולה בגימטריא ל"ג שממתיק את כל הדינים של שם אלקים.

וביאר שם הענין בדברי קדשו, כי המתקת הדין של שם אלקים שהוא דין, הוא על ידי חילוף ה' אותיות אלהיים בה' אותיות שלפניו שהוא שם

וכן בני החבריא של רשב"י שלמדו אצלו תורה, ברור שהלכו בדרכו של רבם לעסוק בתורה כל היום וכל הלילה, ובזכות זה זכו שמלאכתן נעשית על ידי אחרים.

והרי זה ממש כדור המדבר שלא עסקו כלל במלאכת עניני העולם הזה, שהרי ירד להם מן "לחם מן השמים", ומזה למד רשב"י לומר: "לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן ושניים להם אוכלי תרומה", שאינם עוסקים כלל בעניני העולם הזה. מעתה מבואר היטב מה שאמרו על דור המדבר ועל דורו של רשב"י, שלא יהיו דורות כאלו עד ביאת המשיח, כי אז תתקיים נבואת הנביא: "ועמדו זרים ורעו צאנכם", שמלאכתן תיעשה על ידי זרים, ולכן גם על דור המדבר אמרו בזהר שלא יהיה כדור הזה עד ביאת המשיח.

[יב]

תכלית ירידת המן חיזוק הבטחון

בדרך זו במסילה נעלה לבורר דברי ה"חתם סופר", מדוע סיבב הקב"ה להתחיל את ירידת המן בל"ג בעומר, על פי מה שגילה לנו התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, כי תכלית ירידת המן במדבר בכל יום ויום ולא פעם אחת בשנה, היא כדי לחזק ולהרבות את בטחונו בה', כמו ששנינו בגמרא (יומא עו.):

"שאלו תלמידי את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשך ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל מי

אכדט"ם. הא כיצד, לפני אות א' אין שום אות אם כן נשארת אות א' במקומה, לפני אות ל' היא אות כ', לפני אות ה' היא אות ד', לפני אות י' היא אות ט', לפני ס' סתומה הוא מ' פשוטה, אך להיותה בסוף התיבה היא חוזרת שוב להיות ס' סתומה, הרי לנו שם אכדט"ם שהוא האותיות שלפני אלהי"ם הממתיק את הדין.

והנה ב' אותיות א"ם משם אלקי"ם אין להם המתקה, שהרי גם בשם אכדט"ם הם נשארים במקומם, אם כן עיקר ההמתקה הוא לג' אותיות לה"י האמצעיות משם אלהי"ם, שמתחלפות לאותיות שלפניהם כד"ט בשם אכדט"ם. וזהו הענין של ל"ג בעומר, שאז נמתקו הדינים משם אלהי"ם על ידי החילוף באותיות שלפניהם שם אכדט"ם, שכאמור עיקר ההמתקה הוא באותיות כד"ט בגימטריא ל"ג, לכן דוקא ל"ג בעומר נמתקו הדינים מתלמידי רבי עקיבא ופסקו מלמות.

אוצר החכמה

[יד]

ל"ג פסוקים בפרשת המן
כנגד שם הבטחון כד"ט

מעשה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מעט מזער מה שגילה לנו מן ה"חתם סופר" שהמן התחיל לרדת כל"ג בעומר, כי היות שכבר למדנו מדברי התנא האלקי רשב"י, כי תכלית ירידת המן במדבר היתה כדי לחזק את בטחונם של ישראל בה', כמשל בן המלך שצריך להיכנס בכל יום לאביו כדי לבקש ממנו את פרנסתו, והרי ביום ל"ג בעומר מתגלה שם הבטחון שהשורש שלו הוא כד"ט בגימטריא ל"ג, לכן דבר בעתו מה טוב להתחיל ירידת המן דוקא ביום שמתגלה בו שם הבטחון.

נפלא לבאר בזה הרמז שהמציא הקב"ה לירינו, כי בכל פרשת המן החל מהפסוק הראשון (שמות טו ד): "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", עד הפסוק האחרון (שם שם לו): "והעומר עשירית האיפה הוא", ישנם ל"ג פסוקים לא פחות ולא יותר, רמז על המן שירד בל"ג בעומר. ולפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שתכלית ירידת המן היא כדי לחזק את בטחוננו בה', לכן ישנם ל"ג פסוקים כנגד שם הבטחון כד"ט שעולה בגימטריא ל"ג, ולכן כל יום כשאומרים פרשת המן שיש בה ל"ג פסוקים, ראוי לכוון שם זה כדי לחזק את בטחוננו בה'.

בצאתנו מן הקודש מבירור מקחו של צדיק דברי ה"חתם סופר", נאמר כי על פי דברי ה"חתם סופר" הרחיב לנו ה' להבין מה שהבאנו לעיל מ"שער הכונות", כי רבינו האריז"ל בהיותו בל"ג בעומר במירון ראה בהקיץ את רשב"י עומד על קברו, ואמר לו כי ל"ג בעומר הוא יום שמחתו, ולפי דברי ה"חתם סופר" מצינו פתרון לשמחת רשב"י דוקא בל"ג בעומר.

והביאור בזה כי מאחר שרשב"י הוא בעל המאמר, שתכלית ירידת המן במדבר היתה כדי לחזק את מדת הבטחון של ישראל, ולפי שיטתו ראוי לעסוק בתורה כל ימות השבוע ולשום בטחוננו בה', כי בזמן שעושים רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים, לכן בל"ג בעומר כשהתחיל המן לרדת מן השמים בזכות משה, הוא יום שמחתו של רשב"י ניצוץ משה. בכך זכינו אולי לפענח מעט מרמיזותיו של רבינו משה ה"חתם סופר", תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, וימליץ טוב בעדנו.